

Cinsiyetin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Pamukkale Üniversitesi Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Seher Ceylan^{1*} Ali Soylu²⁺, ve Nuray Selma Özdiçiner³

¹Turizm ve Otel İşletmeciliği/ Denizli Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

²Halkla İlişkiler ve Tanıtım / İletişim Fakültesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

³Turizm İşletmeciliği/ Tuizm Fakültesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

*Corresponding Author: ceylans@pau.edu.tr

+Speaker: ceylans@pau.edu.tr

Presentation/Paper Type: Oral / Full Paper

Özet – Ulusal ve yerel kalkınmanın en önemli unsurlarından biri olarak kabul edilen girişimcilik, ülkelerin geliştirilmesi için çok önemli çabalar harcadığı alanların başında gelmektedir. Bu kapsamda girişimcilik kavramı üzerinde araştırmalar yürütülmekte, uygulamalar yapılmaktadır. Bu araştırmalardaki alanlardan biri ise girişimci kişiliğin analiz edilmesi ve çözümlenmesidir. Bu kapsamda yapılan araştırmaların bir boyutu da demografik özelliklerin girişimciler üzerindeki etki düzeyini araştıran çalışmalardır. Demografik özellikler arasında cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında bir ilişki olup olmadığı öteden beri tartışılan bir konu olmuştur. Literatürde cinsiyetin girişimcilik üzerindeki etkisini araştıran pek çok çalışma mevcuttur. Ancak bu konunun gelecekte turizm girişimciliği açısından büyük potansiyel taşıyan turizm eğitimi alan üniversite öğrencileri boyutunda ele alınmadığı görülmektedir. Buradan hareketle 2019 yılı güz döneminde 589 turizm ön lisans ve lisans öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada cinsiyetin girişimciliğe etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun için öncelikle faktör analizi yapılarak girişimciliği belirleyen faktörler tespit edilmiş ve sonrasında regresyon analizi yapılmış ve cinsiyetin, girişimciliğe etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler – Girişimcilik, cinsiyet, turizm, Pamukkale Üniversitesi

I. GİRİŞ

Günümüzde tüm ülkeler için girişimcilik, ülke ekonomilerinin gelişimini hızlandıran bir tetikleyici olarak önemini arttırarak sürdürmektedir [1]. Girişimcilik, gerek yeni bir işletmede gerekse faaliyetlerini sürdürmekte olan bir işletmede; fırsatları belirleme, kaynakları bulma ve bu fırsatlarla kaynakları, organizasyonda birleştirmeden oluşan bir süreçtir [2]. Literatürde girişimcilik, dinamik yapısı nedeniyle çok farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Girişimciliğin ilk tanımını 1725’de, riskleri üstlenerek sermaye birikimini sağlama süreci olarak Richard Cantillon yapmıştır. Girişimcilik kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, risk üstlenme, yenilikçilik, fırsatların maksimize edilmesi, farklı değerlerde mal ve hizmet yaratma süreci gibi değişik açılardan tanımlandığı görülmektedir [3]. İşletmeler için üretim faktörleri olan doğa, emek ve sermayeye, girişimcilik de eklenmiştir [4].

Girişimcilik eğilimi, girişimcilik yeteneği ile ilgili bir kavramdır ve bireylerde girişimcilik eğilimin oluşmasını sağlayan faktörler, girişimcilik kapasitesi, girişimcilik eğitimi, genel eğitim seviyesi, ekonomik, sosyal, siyasi ve doğal faktörlerdir [5]. Günümüzde ekonomik kalkınmanın önemli unsurlarından bir olarak görülen turizm sektörüne yönelik olarak da çeşitli politikalar ve desteklerle girişimcilik uygulamaları teşvik edilmektedir. Cinsiyet farklılıkları ve girişimcilik açısından yapılan çalışmalarda, daha çok kadın

girişimcilerin karşılaştıkları zorluklara ve kadın girişimcilerin sorunlarına değinilmiştir [6].

Bu çalışmada, gelecekteki potansiyel girişimciler olarak ele alınan Pamukkale Üniversitesinde turizm eğitimi alan öğrencilerin cinsiyetlerinin girişimcilik eğiliminde bir etkisi olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarda, ulusal düzeyde turizm ve girişimcilik temasıyla yapılan bilimsel çalışmaların sayısının turizm sektöründeki girişimcilik uygulamalarına oranla daha az olduğu tespit edilmiştir [6]. Cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı konusunda yapılan çalışmaların bir bölümünde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ([7], [8], [9], [10], [11]- [12]). Buna karşın bazı çalışmalarda cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varıldığı görülmektedir ([13], [14], [15]).

Wang ve Wong (2004)’un üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, cinsiyetin, öğrencilerin ailelerinin işletmecilik deneyimi ve eğitim düzeyi ile birlikte girişimcilik ilgisini etkileyen bir unsur olduğu ortaya konulmuştur [16]. Girişimcilik eğilimi ile ilgili çalışmalarda, bu eğilimin kendi işini kurma arzusu, etnik

köken, medeni durum, iş deneyimi, yaş, cinsiyet ve din gibi değişkenlerden etkilendiği belirtilmektedir [17]. Ayrıca bazı araştırmalarda, cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olabileceği ve bireyin erkek olmasının girişimcilik eğilimini artırabileceği belirtilmiştir ([18],[19]-[20]). Bu araştırmaların sonuçlarına göre kadınların erkeklere göre daha az girişimcilik niyetleri olduğu görülmektedir.

Bilge ve Bal (2012) çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini araştırmışlar ve çalışma sonucunda, girişimcilik ile cinsiyet arasında farklılık bulunmuş, erkek öğrencilerin girişimcilik ortalamalarının, kız öğrencilerin girişimcilik ortalamalarından yüksek çıktığını tespit etmişlerdir [21]. Doğaner ve Altunoğlu (2010), diğer üniversite öğrencilerine göre daha fazla girişimcilik eğitimi alan İşletme bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, girişimcilik eğitimi düzeyinin girişimcilik eğilimi ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamışlar, ancak erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre girişimcilik eğilimlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır [22]. Cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı konusunda yapılan bir çalışmada, iki farklı ülkede öğrenim gören öğrenciler karşılaştırılmış ve ilginç bir biçimde, ülkelerin birinde cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki belirlenirken, diğerinde böyle bir ilişki tespit edilememiştir [23].

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisini belirlemektir. Pamukkale Üniversitesinde Turizm eğitimi alan öğrencilerde cinsiyetin girişimcilik eğiliminde etkisi olup olmadığı araştırılmış ve buradan hareketle aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H1: Cinsiyetin, girişimcilik eğilimine etkisi vardır.

Bu etkiyi belirlemek için Yılmaz ve Sümbül'ün (2009) yayınından elde edilen 36 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Soru formu, girişimcilik eğilimine ilişkin 36 ifadeyi ve demografik verilere ilişkin 13 soru içermektedir. Anketler, Pamukkale Üniversitesinde 2019 güz döneminde Turizm Fakültesi ve Denizli Sosyal Bilimler MYO'daki turizm öğrencilerine uygulanmıştır. Örneklem yöntemi kolayda örneklem olup, sonuçlar sadece Pamukkale Üniversitesi turizm öğrencilerine yöneliktir. Öncelikle öğrenciler üzerinde 25 kişilik bir gruba ön uygulama yapılarak, ölçeğin güvenilirliği test edilmiş ve ölçekte anlaşılamayan soruların olup olmadığı incelenmiştir.

Güvenilirlik testi sonucunda 36 ifadeli ölçeğin alpha değeri %92.9 olarak tespit edilmiştir. Alpha değerinin 0.80 düzeyinin üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir [24]. Bir milyon ve üzerindeki ana kütleye karşılık ($p:0,05$ ve $q:0,05$) 384 örneklem sayısı [25] esas alınarak belirlenmiştir. Buna göre her iki okul için 384'er adet olmak üzere toplam 768 soru formu öğrencilere verilmiş ancak boş gelen formlar atıldıktan sonra uç veri analizi yapılmış ve toplamda 589 adedi analize uygun bulunmuştur.

Öğrencilerden elde edilen veriler, SPSS 22.0 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilmiş, basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1 ve +1 arasında olması nedeniyle normal dağılım gösterdiği [26] belirlenmiştir. Öncelikle girişimcilik eğilimini sınıflamak için faktör analizi yapılmış, ardından da cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisini belirlemek için doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45'i kadın ve %55'i erkektir. Verilerin faktör analizine uygunluğu KMO and Bartlett's Test ile analiz edilmiştir. Faktör analizi kapsamında Bartlett testi sonucu $p<0,000$ düzeyi ile Kaiser-Meyer-Olkin örneklem değeri 0,925 olarak gerçekleşmiştir ki bu değer, mükemmel sayılabilir (Büyüköztürk, 2002: 470-483). Verilere uygulanan faktör analizinde varimax seçeneği kullanılmış ve elde edilen scree plot grafiğinin analizi ile öz değerleri birin üzerinde olan veriler değerlendirmeye alınmıştır. Değişkenler, faktör yükünün daha büyük olduğu faktörün altında değerlendirilmeye alınmış, eşit ve birbirine çok yakın faktör yükü alan değişkenler kaldırılmıştır. Böylece 36 ifadeli ölçek (2,3,7,14,15,16,21,23,27,30, nolu ifadeler çıkarılarak) 26'ya düşmüş ve altı faktör altında toplanmıştır. 26 ifadeli ölçeğin alpha değeri ise 0,90 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, elde edilen yeni ölçeğin de güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo1: Girişimcilik eğilimini belirleyen faktörler

Faktörler	Faktör yükü	Öz değer	Açıklanan Varyans	Alpha
Faktör 1: Proje bazlı ve grup çalışma eğilimli		9,284	30,946	0,827
11. Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.	0,629			
12. Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	0,649			
13. Arkadaşımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem.	0,560			
17. Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	0,529			
18. Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	0,705			
19. Eski fikirlerle ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	0,658			
20. Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	0,693			
Faktör 2: Lider ve yaratıcı		1,628	5,426	0,780
32. İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	0,660			
33. İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim	0,575			
34. Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	0,670			
35. İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	0,565			
36. Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	0,590			
Faktör 3: Azimli ve fırsatçı		1,449	4,831	0,701
1. İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.	0,573			
6. İşten zorunlu olarak ayrılısam	0,571			

işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.				
28. Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	0,546			
29. Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	0,586			
31. İşimi sevecek ve azimle yaparım.	0,612			
Faktör 4: Riski göze alan		1,302	4,339	0,646
22. Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırmamız.	0,503			
24. Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmaktan korkmam.	0,545			
25. Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	0,721			
26. Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim	0,610			
Faktör 5: Değişiklik seven		1,206	4,021	0,660
8. Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	0,699			
9. Denemediklerimi denemekten çekinmem.	0,673			
10. Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.	0,607			
Faktör 6: Kendine güvenen		1,099	3,663	0,617
4. İşlerimde kendi kararlarım etkilidir	0,740			
5. Kendi işimi kurabilirim.	0,754			
Tüm değişkenler için				53,227

Tablo 1’de verilen faktör analizi sonuçlarına göre girişimcilik eğilimini oluşturan faktörler şöyle belirlenmiştir; “Proje bazlı grup çalışma eğilimi olan” diye adlandırılan faktör 1’in açıkladığı varyans 30,946 ve özdeğeri 9,284 olup, yedi ifadeden oluşmaktadır. “Lider ve yaratıcı” diye adlandırılan faktör 2’nin açıkladığı varyans 5,426 ve özdeğeri 1,628 olup, beş ifadeden oluşmaktadır. “Azimli ve fırsatçı” diye adlandırılan faktör 3’ün açıkladığı varyans 4,831 ve özdeğeri 1,449 olup, beş ifadeden oluşmaktadır. “Riski göze alan” diye adlandırılan faktör 4’ün açıkladığı varyans 4.339 ve özdeğeri 1.302 olup, dört ifadeden oluşmaktadır. “Değişiklik seven” diye adlandırılan faktör 5’in açıkladığı varyans 4,021 ve özdeğeri 1,206 olup, üç ifadeden oluşmaktadır. “Kendine güvenen” diye adlandırılan faktör 6’nın açıkladığı varyans 3.663 ve özdeğeri 1.099 olup, iki ifadeden oluşmaktadır. Faktörlerin açıkladığı toplam varyans ise 0,53’tür. Açıklanan varyansın toplam varyans üzerinden 0,50’yi geçiyor olması faktör analizinin önemli bir kriteridir [27].

Regresyon Analizi

Cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisini belirlemek için doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bağımlı değişken girişimcilik eğilimi, bağımsız değişken ise cinsiyettir. Regresyon analizi sonucu elde edilen Anova tablosunun (F:0,043 p< 0,836) anlamsız olması nedeniyle regresyon analizi durdurulmuş ve cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırma başında ortaya konan H1 hipotezi red edilmiştir.

III. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla Pamukkale Üniversitesinde Turizm eğitimi alan öğrencilerde, cinsiyetin girişimcilik eğiliminde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada faktör analizi gerçekleştirilmiş ve girişimcilik eğilimini oluşturan unsurlar, 6 faktör altında toplanmıştır. Bu faktörler;

“proje bazlı grup çalışma eğilimli”, “lider ve yaratıcı”, “azimli ve fırsatçı”, “riski göze alan”, “değişiklik seven” ve “kendine güvenen” olarak adlandırılmıştır.

Bu çalışmada, cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisini belirlemek için doğrusal regresyon analizi yapılmış ancak cinsiyetin girişimcilik eğilimine etkisi tespit edilememiştir. Çalışma bu anlamda, literatürde cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı konusunda yapılan çalışmalarla ([7],[8], [9],[10],[11]- [12]) paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada, girişimcilik eğilimi ile ilgili ilerde yapılacak benzer araştırmalara ışık tutmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sadece Pamukkale Üniversitesi’nde turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılmış olması araştırmanın önemli bir kısıtıdır. Ayrıca çalışmadaki sorular, ankete katılan her turizm öğrencisinin ileride birer girişimci olabileceği sonucunu ortaya koymakta yetersizdir.

KAYNAKLAR

- [1] D. Smallbone, V. Foreward, S. Ramandi, Gerguri-Rashiti and A. Fayolle (Ed.), “Female entrepreneurship in transition economies: Trends and challenges”, 2015, UK: Palgrave Macmillan.1-8.
- [2] Ö. İşcan ve E. Kaygın, “Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2011, 15 (2), 443-462.
- [3] O. Korkmaz, “Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 2012,14 (2), 209-226.
- [4] T. Müftüoğlu ve T. Durukan, “Girişimcilik ve KOBİ’ler Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri”, Literatür Yayıncılık, 2004, İstanbul.
- [5] E. Güreşçi, “Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2014, 9(1), 23-38.
- [6] C. Işık, E. G. Küçükaltan, S. K. Çelebi, Ö. Çalkın, İ. Enser ve A. Çelik, “Turizm ve girişimcilik alanında yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi”, Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 2019, 3(1), 119-149.
- [7] G. Kasap ve Z.B. Aydın, “Demografik özelliklerin ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi: U.Ü. Teknik Bilimler Yüksek Okulu Örneği”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 2019, 15 (1), 97-118.
- [8] E. Karaçar, “Turizm lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri: Sinop Üniversitesi Örneği”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2018, 6 (2), 602-621.
- [9] A. Soysal, Ş.Kıran ve H. Salmi, “Sağlık yönetimi bölümü lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve özelliklerinin bazı sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi, 2017, International Journal of Academic Value Studies, Vol:3, Issue:14, 48-59.
- [10] T. Akçanat, M. H. Mücevher ve İ.H. Çankıç, “Sözel, sayısal ve eşit ağırlık bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi”, Sdü Örneği, AKÜ İİBF Dergisi, 2014, 16(2), 140-166.
- [11] K. Taysı ve S. Canbaz, “Önlisans öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ve eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma”, Electronic Journal of Vocational Colleges, 2014, 59-67.
- [12] E. Yılmaz ve A.M. Sünbül, “Developing scale of university students entrepreneurship”, Selçuk University The Journal Of Institute of Social Sciences,2009, 21, 195-203.
- [13] A. Sarıtaş ve G. Duran, “Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma”, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, 5(1), 147-165.
- [14] İ. Aksel ve Z. Bağcı, “Girişimcilik eğilimi; bir kamu üniversitesinin iibf’inde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinde bir araştırma”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 2016, 7(5), 2120-2133.
- [15] N. C. Öz, M. Tektaş, A. Yayla, N. Tektaş, A. Sarıtaş ve Z. Polat, “Meslek yüksekokullarında öğrenim gören gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma”, Eğitim ve Öğretim Araştırma Dergisi, 2016, (5), 319-331.

- [16] K. C. Wang and P. K. Wong, "Entrepreneurial interest of university students in Singapore", *Technovation*, 2004, 24, 163-172.
- [17] T. Mazzarol, T. Volery, N. Doss and V. Thein, "Factors influencing small business start-ups A comparison with previous research", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 1999, 5(2), 1355-2554.
- [18] M. L. Kourilsky and W. B. Walstad, "Entrepreneurship and female youth: Knowledge, attitude, gender differences, and educational practices", *Journal of Business Venturing*, 1998,13(1), 77-88.
- [19] F.Wilson, D. Marlino and D. Kickul, "Our entrepreneurial future: Examining the diverse attitudes and motivations of teens across gender and ethnic identity", *Journal of Developmental Entrepreneurship*,2004, 9, 177-197.
- [20] R. Shinnar, M. Pruett and B. Toney, "Entrepreneurship Education: Attitudes Across Campus", *Journal of Education for Business*, 2009, 151-158.
- [21] H. Bilge ve V. Bal, "Girişimcilik eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 2 (16), 131-148.
- [22] M. Doğaner ve A.E. Altunoğlu, "Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2010, 2(2), 103-110.
- [23] N. Özarallı and K. Rivenburgh, "Entrepreneurial intention: antecedents to entrepreneurial behavior in the U.S.A. and Turkey", *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 2016, 6(3), 1-32.
- [24] Ş. Büyüköztürk, "Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2002, 32(32), 470-483.
- [25] Y. Yazıcıoğlu ve S. Erdoğan, "Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri" Ankara, 2004, Detay Yayıncılık.
- [26] B. G. Tabachnick and L. S. Fidell, *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, 2013, Boston.
- [27] M. M. Yaşlıoğlu, "Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 2017, IUJSB 46, Özel Sayı, 74-85.